

קיא:

תורה אור

המקבל שדה מחבירו פרק תשיעי בבא מציעא

מסורת הש"ס

1 לא תעשק שכיר עני ואביון מאחריך וכו' כי האיש בארצך כשעריך: דברים כ"ד
 2 ביום תתן שכרו ולא תבוא עליו השמש כי עני הוא ואילו הוא נשוא את נפשו ולא יקרא עליו אל יי ויהיה כר חסד: דברים כ"ד טו
 3 לא תעשק את רעך ולא תגול לא תלין פעלת שכיר אתך ער בקר: ויקרא ט"ג

מאחריך פרט לאחרי. מימה אמאי אילטרין מאחין למעוטי עכו"ם מנר מושב נפקא דדוקא גר מושב ולא עכו"ם ועוד מימה אמאי אילטרין למיכתב גר דקק מנר מושב נפקא דכ"ש גר דקק הוה מוקמינן בשערין לגר דקק דבשערין לא משמע אלא גר מושב שאוכל נבילות דומיא (דברים יד) דלגר אשר בשערין תמננה ואלכה: **מגיד** זה גר צדק. מימה אמאי אילטרין למימר גר דקק דמאחין נפקא דגר דקק אחין לכ"ע לרבי יהודה ולרנן דפליגי בהחובל (ב"ק דף פז. ו) וס"ל גבי אין לענדים נושא דיש לו אחיה ואחין הוא וס"ל דמאחין הכא דכתיב מאחין דמשמע ממוכר שגאחין כדדרשינן ב"ק (דף פח.) מקרב אחין אי נמי מאחין ולא כל אחין כדדרשינן קדושין (דף מד.) מן העוף ולא כל העוף והוה ממעטינן גר אי לאו דכתיב גרן אבל באיזהו נשך (לעיל דף עא.) גבי רבית דדרש גר זה גר דקק קשיא לר"י אמאי אילטרין פשיטא דמה לי ישראל מה לי גר דקק וכי בכל המזות אין גר דקק בכלל ישראל וכן קשה דומינן כתיב לאורח ולגר וימנין דלא כתיב ומ"ש:

בל שבארצו. ולא מוקמינן ליה למעוטי חולה לארץ דמזות הגוף היא ואינה תליה בארץ:

ורבי יוסי ברבי יהודה א"א י"ף שכיר שכיר. ובפ"ק קדושין (דף טז.) דלא משכת תנא דלא יליף שכיר שכיר היינו דוקא גבי עבד עברי משום דסבר דההוא דהכא לא מופנה והאי מופנה: **וא"א** אשמעינן נ"פ משום דלא שר. לא הוה לרין להאי לריכותא דלי לא כתיב אלא חד אפילו לא תגול הוה מוקמינן לה בעשק דמשמע גיה קרא כדאמר באיזהו נשך (לעיל פ"א.) וס"ל דההוא דהכא לא מופנה והאי מופנה:

ורבי יוסי בר' יהודה האי א"א תלין אהך מאי עביד ליה. מימה דנכמוך דנרייתא דריש מנייה כמה דרשות ומלאמי כתיב כדמומה בתוס' רבינו אלחנן דהכא משכיר קנעי מאי עביד ליה דהוה ליה למיכתב לא תלין פעולתו אהך:

לבצור אשכול אחד. היינו שכיר שעות נראה לר"י דאילטרין למיכתב משום דשכיר משמע שכיר יום או חצי יום שאין נבילות להשכיר פועלים אלא ליום או לחצי יום אבל לכל דהוה לא אי נמי אילטרין לאשמעינן דאפילו שכיר לבצור אשכול אחד ואכלו אפילו הכי עובר עליו:

אשמעינן עושקו משום דלא אהא לידיה אבל גזלו דאתא לידיה אימא לא צריכא ורבי יוסי ברבי יהודה האי לא תלין פעולת שכיר אתך עד בקר מאי עביד ליה מביעיא ליה לכדרב אסי דאמר רב אסי אפילו לא שכרו אלא לבצור הוה נושא את נפשו נפקא דרבר המוסר נפשו עליו ואידך: מואליו הוא נושא את שוה לא גמיר: אלא לבצור אשכול אחד. כלומר שכיר שעות: מואליו הוא נושא את

מאחריך. לא תעשק שכיר עני ואביון מאחריך: פרט לאחרי. עובד כוכבים: זה גר אוכל נבילות. דכתיב ביה שערין (דברים יד) לגר אשר בשערין תמננה ואלכה: וכוון. על שכר ישראל ועל שכר צהמה וכלים וגר וגר מושב: עובר בכל השמות הללו. בין הכתובים

כאן ובין האמורים בתורת כהנים דיליף גזירה שוה לאתמוינתו הכא דלקמן: ויש בהם משום כל תלין. האמור בתורת כהנים והוא הדין ללא תעשק ולא תגול דכתיב גביה. ומיהו של שכיר יום לתימה בשכיר לילה: ר' יוסי בר' יהודה וכו'. לקמן מפרש לה: אין בהם אלא משום לא תעשק שכיר וגו'. דכתיב ביה בארצו דמרי צהמה וכלים אבל כיומו מתן שכרו אע"ג דסמך ליה לא ולקמן מפרש טעמא: קשיא גר פושט. דמתניתין מתן אין זו משום כל תלין האמור בתורת כהנים ובגרייתא קמיין כולן עובדים בכל השמות הללו: קשיא בהמה וכלים. דקמיין מתני' יש בהם משום כיומו מתן שכרו ומשום לא תלין ור' יוסי בר' יהודה סבר אין בהן אלא משום לא תעשק דמשנה מורה ואפילו משום כיומו וגו' דסמך ליה לא: גר פושט יש בו משום כיומו מתן שכרו. וכל עקן משום לא תעשק שכיר דגביה כתיב בשערין: ואין זו משום לא תלין. דתורת כהנים וכן משום לא תעשק ולא תגול דמ"ב. והאי דנקט האי משום דמפרש בהו שכיר יום ושכיר לילה וה"ק יש זו משום כיומו מתן שכרו דמשמע גבי שכיר לילה ואין זו משום שכיר יום: גמר שכיר שכיר. כתיב הכא לא תעשק שכיר וכתיב בשכיר יום לא תלין פעולת שכיר מה כאן גר מושב צהמה וכלים אימרגא אף כתיב נמי גר מושב צהמה וכלים: לא גמר. הלכך דתורת כהנים לימנהו לא צהמה וכלים ולא כגר מושב: משום דכיומו מתן שכרו. לימייז דהך סמך ליה דנקרא לעיל כתיב מארצו: להקדים עני לטעיר נשכרו שני פועלין אחד עני ואחד עשיר ואין צדו ליתן אלא לאחד מהן העני קודם: אביון. מעוה מעני ולשון אביון האובד ואינו משיג מה שנפשו מתאזהר לכל טוב. ואשמעינן קרא דעני קודם לאביון משום דעני כסוף למיתבעיה אף על גב דלרין: אבל אביון. הוהיל לנזוס ולא כסוף למיתבעיה: ואי אשמעינן עשיר דלקמיה עני משום דלא לרין ליה העשיר לשכר כמו העני: אבל אביון דלרין ליה. טפי מעני אימא דליקדמיה לעני קמ"ל דעני קודם דלרין ליה וכסוף למיתבעיה: וסנא דידן. וכן דבי רבי ישמעאל דאמרו מרזייהו צהמה וכלים אכולהו וגר מושב לית להו יסודת"כ אי גמיר ג"ש אפילו גר מושב נמי ליחייבה משום שכיר יום: אסך. קרא יתירא הוא: שפועלו אסך. ואפילו צהמה וכלים: רעך. בהנך דתורת כהנים כתיב לא תעשק את רעך: עשוק. שכר שכיר גולו. גזילה ממש: ור' יוסי האי אסך מאי עביד ליה. דמרי מנייה תנא דין צהמה וכלים אף על גב דגזרה נפשו. כל ששיעבד עצמו עליו:

מאחריך פרט לאחריים גרן זה גר צדק בשערין זה אוכל נבילות אין לי אלא שכר אדם מנין לרבות בהמה וכלים ת"ל בארצך כל שבארצך וכוון עוברים בכל השמות הללו מכאן אמרו אחד שכר אדם ואחד שכר בהמה ואחד שכר כלים יש בו משום כיומו תתן שכרו ויש בהן משום כל תלין פעולת שכיר רבי יוסי ברבי יהודה אומר גר תושב יש בו משום כיומו תתן שכרו ואין בו משום לא תלין בהמה וכלים אין בהן אלא משום יבל תעשק כלבד מני אי תנא קמא דמאחך קשיא גר תושב אי רבי יוסי קשיא בהמה וכלים אמר רבא האי תנא תנא דבי ר' ישמעאל הוא רבא אמר ר' ישמעאל אחד שכר אדם ואחד שכר בהמה ואחד שכר כלים יש בו משום כיומו תתן שכרו ומשום לא תלין גר תושב יש בו משום כיומו תתן שכרו ואין בו משום כל תלין מ"ט דת"ק דמאחך גמר שכיר שכיר ורבי יוסי ברבי יהודה לא גמר שכיר שכיר נהי דלא גמר שכיר שכיר בהמה וכלים משום כיומו תתן שכרו נמי גירוייב תני רבי חנניא אמר קרא: ולא תבא עליו השמש כי עני הוא מי שהן באין לידי ועשירות יצאו בהמה וכלים שאינן באין לידי עשירות ועשירות ות"ק האי כי עני הוא מאי עביד ליה ההוא מיבעי להקדים עני לעשיר ורבי יוסי ברבי יהודה ההוא ימלא תעשק שכיר עני ואביון נפקא ות"ק חד להקדים שכיר לעשיר וחד להקדים עני לאביון וצריכא דאי אשמעינן אביון משום דלא כסוף למתבעיה אבל עשיר דכסוף למתבעיה אימא לא ואי אשמעינן עשיר משום דלא צריך ליה אבל אביון דצריך ליה אימא לא צריכא ותנא דידן מה נפשך אי יליף שכיר שכיר אפילו גר תושב נמי אי לא יליף שכיר שכיר בהמה וכלים מנא ליה לעולם לא יליף שכיר שכיר ושאני התם דאמר קרא ולא תלין פעולת שכיר אתך עד בקר כל שפעולתו אתך אי הכי אפילו גר תושב נמי אמר קרא רעך רעך ולא גר תושב אי הכי אפילו בהמה וכלים נמי הא כתיב אתך מה ראית לרבות בהמה וכלים ולהוציא גר תושב מסחברא בהמה וכלים הוה ליה לרבות שכן ישנן בכלל ממון רעך גר תושב אינו בכלל ממון רעך ות"ק דמאחך ליה האי רעך מאי עביד ליה ההוא מיבעי ליה לברתניא רעך ולא עמלקי עמלקי מאחך נפקא חד למשרא עושקו וחד למשרא גזלו וצריכי דאי אשמעינן גזלו משום דלא שרר ביה אבל עושקו דמרה גביה אימא לא ואי

אידך מואליו הוא נושא את שוה לא גמיר: אלא לבצור אשכול אחד. כלומר שכיר שעות: מואליו הוא נושא את

(6) ומנייה ד"ל. (3) ס"א
 ותיק דמאחך וכו' כי האיש בארצך כשעריך: דברים כ"ד
 רעך מאי עברי כו' ועין רש"א. (3) ס"א: וכרי נטר, (ד) כ"א נוסף: וקסבר גזל גרי מותר. (5) (לעיל כ"ג.)
 (1) ודברים ד"ד. (1) (ס"ג.)
 (2) ו"א דמ"ק. (5) ועי' תוס' לעיל פ"א. ד"ה לעטור.